

Jalgrattarajad / Cycle rides

J1 Navesti Suure-Jaani linna keskväljakult 36,0 km

J1 Navesti from Suure-Jaani Town Square 36.0 km

Lahmuse veski / Lahmuse Mill

Suure-Jaani - Lahmuse - Turpsi - Jälevere - Vihiküla - Lepakose - Põhjaka - Taevere - Suure-Jaani

1 Mine linnast välja mööda Pärnu tänavat.

Take Pärnu.

674m > vahemaa järgmise orientiirini (kohani) / to next distance point.

2 Kolmandast tänavast pööra vasakule Rimmi tee (kruusatee).

Take the third turning on the left, an unsurfaced road, Rimmi.

724m >

3 Ristmikul pööra vasakule.

At a junction, turn left.

835m >

4 Järgmisel ristteel pööra paremale, tee viib Lahmusele.

At a cross roads, turn right for Lahmuse.

1,15km >

5 Mine üle suure maantee ja otse edasi Lahmuse mõisa juurde (paremal). Go straight ahead and to the front of Lahmuse Manor, on the right. 265m >

Lahmuse mõis pärineb Poola ajast, 16. sajandi lõpust. Mõisa asutaja oli Alexander Trojanowski, kuid varsti sai valduse teine Poola perekond - von Bock, kes omas ka teisi valdusi Viljandimaa lõunaosas. Mõisa praegune peahoone ja park rajati 19. sajandi keskel. Lahmuse mõis oli suhteliselt väike: ametis oli 37 teenijat. Mõisa toodangust oli tuntuim Šveitsi juust, mida eksporditi Peterburgi ja Moskvasse. Mõisal oli kaks juustuhoidlat (keldrit). Legendi järgi viis Lahmuse mõisast maa-alune käik Suure-Jaani, kuid käigu uuristamise eesmärk pole päris selge.

1919. aasta maareformiga mõisad võõrandati. Mõisamaa jagati kohalikele

talupoegadele ja peahoones avati kool. 1943 evakueeriti Lahmuse mõisas Tallinna Konservatoorium. Nõukogude aja alguses töötas Lahmuse mõisas tavakool, hiljem asutati abikool õpiraskustega lastele. Praegu on mõisakompleks suures osas restaureeritud Norra finantsabiga. Mõisas asuv kool koolitab toimetulekut ja lihtsustatud õppekava vajavaid lapsi. Avatud on töötod ja tervisekeskus.

Mõisahoone tagant voolab läbi Lõhavere oja, maaliline paisjärv puhastati 2008. Järves on külmad allikad, ettevaatust ujumisel!

Lahmuse Manor originated in the Polish period in the late 16th-century. It was established by Alexander Trojanowski, but soon transferred to another Polish family, the Bocks, who already owned several estates in the south of Viljandi county. The present main building and its park date from the mid 19th-century. Lahmuse Manor was relatively small in employing 37 servants. It was particularly known for its Swiss-style cheese, which was exported to St. Petersburg and Moscow. Among the manor's many

cellars, two were devoted to storing cheese. A legend tells that a passageway led underground to Suure-Jaani, although the purpose seems unclear!

The Estonian Government sequestrated the manor as part of national land reform in 1919. The land was given to local farmers, and in 1926 a village school was opened in the manor. During the Second World War Tallinn Conservatoire was evacuated there. Later, in Soviet times it continued its educational role as a school for children with learning disabilities. Now restored, partly with Norwegian funding, it still functions as a vocational school for young people with special needs from all over the country.

Behind the main building the Lõhavere stream forms a picturesque lake, restored in 2008. The lake-bed contains cold water springs, so caution should be taken if swimming there.

6 Mine edasi mööda tulnud teed, möödud sammastega abihoonetest. Tee pöörab paremale ja peagi jõuad Lahmuse veski juurde.

Continue back to the same road and turn right down past some of the manor's outbuildings, fronted by some fine pillars. The road swings round to the right and comes down to Lahmuse Mill.

560m >

Veski töötas algselt lina- ja villaveskina. Teise maailmasõja alguses küüditati veski omanik Siberisse ja veskis hakati jahvatama jahu. Jahu osutus sõjapäevil nii vajalikuks, et möldreid ei võetud isegi sõjaväkke. Jätkus villatöötlemine. Ka kasutatud ja kulunud villased riided kraasiti ja kedrati rasketel aegadel uuesti lõngaks.

Pärast Teist Maailmasõda ja perede Siberisse küüditamist 1949. aastal olid paljud kohalikud talud tühjad. Allesjäänud majapidamistest moodustati 1950 Lahmuse sovhoos. Riigimajand orienteerus aiandusele, mesindusele ja seemnekasvatusele. Väiksemate ümberkaudsete majanditega liitumisel lisandusid teravilja- ja karjakasvatus. Veski jahvatas endiselt jahu sovhoosi ja sovhoosnike viljast.

Sovhooside-kolhooside lagunedes 1990ndate algul jätkus Lahmuse veskis töö. Veski jäi seisma alles 2003, kuna kohalik nõudlus jahu järele oli praktiliselt lõppenud. Sisseseade jahuveski hoones on alles ja töökorras. Juunis 2013 Suure-Jaani muusikafestivali ajal kanti veskis ette Fr. Schuberti vokaaltsükkel 'Ilus möldrineiu', hoone oli kuulajatest tulvil. Restaureeritud veskihoone on suvekuudel avatud muuseumina. Vaata ka vesiveski.ee.

Lahmuse Mill was originally a flax, linen and woollen mill. During the Second World War the owner was deported to Siberia, and the mill turned to producing flour, which was so essential to the war effort that the millers were excluded from military service. The mill continued to produce yarn for clothing, even processing old clothes into low-quality yarn.

After the war and the deportations to Siberia, farms were left abandoned. In 1950 the Lahmuse state-owned and run collective farm was organised around the remaining population. It specialised in beekeeping, garden produce and growing seeds. The mill was turned over completely to flour production through the Soviet era and into privatisation, finally closing in 2003, when local demand had dwindled. The old equipment remains in place and in working condition, and the building is now renovated. It made an unusual but appropriate venue for a performance of Schubert's

Die schöne Müllerin (*the beautiful miller girl*) during the 2013 Suure-Jaani Music Festival. The mill is restored and during the summer months opened as a museum. See vesiveski.ee.

7 Liigu edasi samal teel, varsti pööra vasakule ja peagi möödud endisest kupliga sovhoosihoonest (paremal).

Continue a short distance and turn left past a domed collective farm (sovhoos) building.
1,35km >

8 Ristteel pööra paremale.

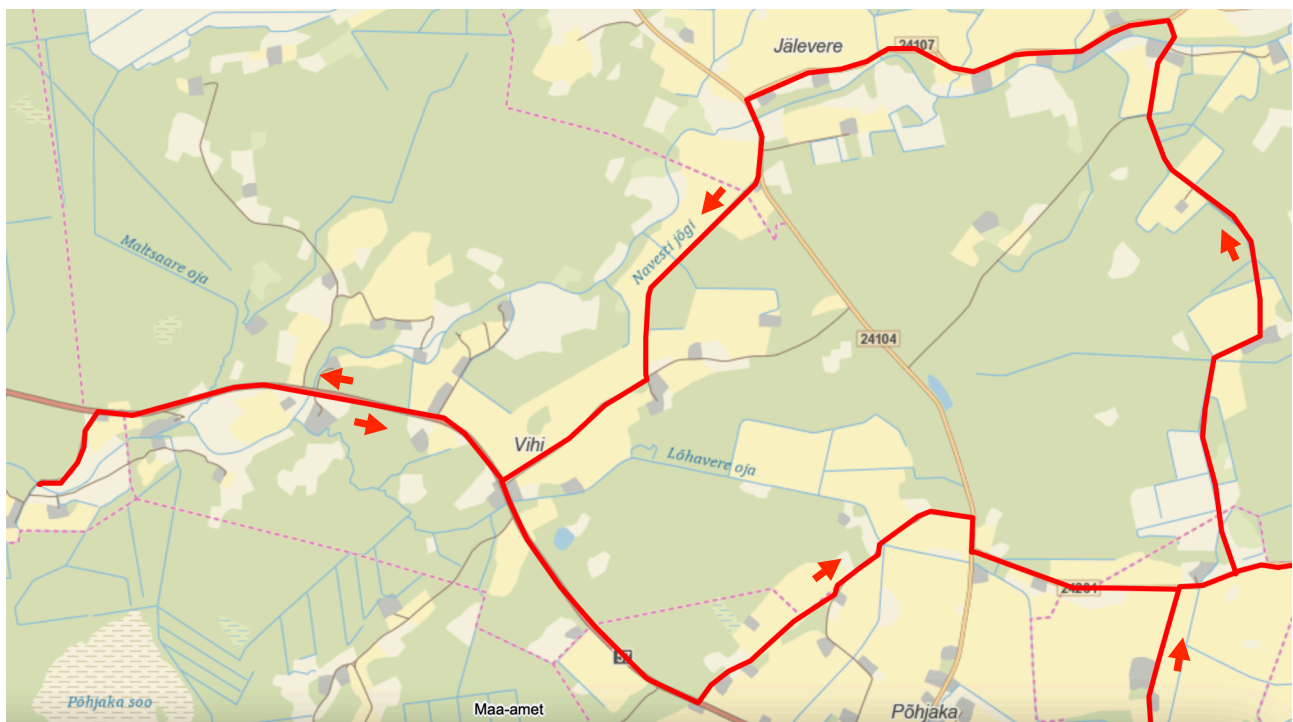
At a junction, turn right.

367m >

9 Varsti pööra vasakule, tee viib Turpsi külla.

Shortly afterwards turn left for Turpsi.

3,25km >

10 Teede hargnemiskohas hoidu paremale, põldude vahele.

At a junction fork right through fields.

609m >

11 Mine üle Navesti jõe väikese silla ja pööra vasakule, Jälevere küla suunas.

Continue on a small bridge over the Navesti river, and turn left for Jälevere.

2,76km >

12 Jäleveres pööra vasakule ja mine uuesti üle Navesti jõe (betoonsild).

At Jälevere, turn left and cross back over the Navesti on a concrete bridge.

506m >

13 Teede hargnemiskohas hoidu paremale, Vihi küla suunas.

Fork right for Vihi.

1,46km >

14 Ristmikul pööra paremale Vihi külla.

At a junction, turn right for Vihi.

1,10km >

15 Suurel Viljandi - Vändra maanteel pööra paremale, möödud Vanaõue puhkekeskusest.

Turn right on to the main Viljandi to Vändra road. Continue along it past the Vanaõue Holiday Centre.

2,70km >

Suunanäitaja osutab paremal Energia talule. Lisaks ravimtaimede kasvatusele pakendatakse toodangut, pakutakse majutust ning ruume kontsertide, konverentside ja ürituste korraldamiseks. Talu tutvustatakse varem aja broneerinud gruppidele, kuid ka üksikkülalastajad on teretunud. Väikese tasu eest võib ringi vaadata talu ravimtaimepõldudel.

Vihi on väike küla Viljandi-Vändra maantee ääres. Nõukogude ajal olid siin Lahmuse sovhoosi karjalaudad. Suured, tühjad ja tasapisi kokkukukkuvad karjalaudad, kus kunagi töötasid sajad inimesed, "ilmestavad" siin-seal veel tänastki maastikupilti.

Vanaõue Puhkekeskus. Kanuu- ja matkakeskus asutati 1990. aastatel. Keskus pakub kanuumatku, kalapüüki, ruume ürituste korraldamiseks, on loodud matkarajad, on majutuse ja toitlustamise võimalus.

You may wish to visit the Energia Talu herb farm, which is signposted on the right. The farm is growing herbs, packing and producing teas, and offering accommodation and venues for concerts and conferences. Guided tours are for pre-booked groups, but individuals are welcome to visit the farm for a small charge.

Vihi is a small village alongside the Viljandi to Vändra road. During Soviet times it was notable for its cattle and dairying. Now the collective farm cowsheds, where once hundreds of people worked long, hard hours, are slowly collapsing into ruins.

The Vanaõue Holiday Centre opened in the 1990s and offers canoe trips, fishing, hiking, swimming, accommodation and food, as well as a venue for events.

16 Puhkekeskusest möödunud, pööra vasakule, katteta teele. Tee ääres on viit Lepakose rändrahn. Sõida suure kivini (vasakul), oled Lepakose rändrahn juures. Take the next turn left on to an unsurfaced road signposted Lepakose Rändrahn, glacial erratic stone. Descend to the Lepakose Stone on your left.

506m >

Navesti jõe ääres on jäljed kiviaegsest asustusest (Jälevere, Lepakose, Maltsaare külad). Lepakose rändrahn: kivi liikus siia Soomest koos jääga. Ümarakontuuriline lapik rahn on järsu, otse vesisele lammisoodile laskuva lõunaküljega. Nähtavad on mõned kinnislõhed, mis annavad rahnule subhorisontaalse eralduskuju. Rahn on sammaldunud. Tegemist on jämedakristallilise graniidiga, suurte 2-3 cm K-päevakivi ja kuni 1 cm ulatuvate piimja kvartsi kristallidega, mis annavad kivile hallikas-roosakirju värvuse. Kivimtüüp meenutab mõneti rabakivi, kuid sel pole viimase struktuuri. Selle kivimi variante on Viljandimaal palju.

The road passes through the site of a Stone Age settlement, one of three in the immediate area, all close to the Navesti river. The Lepakose Stone is a glacial erratic carried down in an ice sheet from Finland. It is formed of granite that contains crystals, which glisten in sunlight. Erratic boulders of this type are quite common in Viljandi County.

17 Liigu edasi mööda sama teed, varsti jõuad Navesti sillani.
Continue a short distance to a bridge across the Navesti.

132m >

Navesti jõgi on 105,9 kilomeetrit pikk, alamjooksul ühineb Eesti pikima, Pärnu jõega. Jões elavad ja koevad luts, haug, särg, mitmed lõhelised. Ümbruskonna metsades on seene- ja marjakohad: kasvavad riisikad ja puravikud, mätastel valmivad mustikad, sinikad, pohlad.

The Navesti River is 105.9 kilometres long and joins downstream to Estonia's longest river, the Pärnu. The river is popular for fishing for salmon, turbot, pike and roach. From July to September, the forests around here are full of mushrooms and wild berries.

18 Pööra ümber, mine tagasi suurele teele ja pööra paremale. Sõida üle Navesti silla ja läbi Vihi küla.

Return to the main road and turn right. After crossing the Navesti river, continue through Vihi.

6,56km >

19 Kui pärast lühikest tõusu oled jõudnud kõrgemale kohale Liivalohu talu juures, pööra vasakule viivale rajale (vasakul on rida postkaste).

As you reach the top of a short climb, turn left on to a track by a row of postboxes opposite Liivalohu farm.

912m >

20 Mine mööda liivast rada, ära pööra kõrvale.

Follow the sandy track, and keep to this main track, ignoring side turnings.

1,1km >

21 Kohas, kus paremalt tuleb sisse tee, mine otse edasi.

When a road comes in on your right, go straight on.

940m >

Kui oled ületanud Lõhavere oja, möödud endistest sovhoosi karjalautadest. Kunagi peeti nendes tohutu suurtes hoonetes pikkades ridades lüpsilehmi. Sovhoosi lüpsjad olid kohal varahommikul, et teha esimene lehmälüps, pealelõunal ootas teine lüpsmine.

After crossing the Lõhavere oja (stream), you pass former collective farm milking sheds. The massive building houses long rows of stalls, once a busy scene at a milking time. The milking staff had to be here early every morning for the first arduous milking, and back in the late afternoon for the second milking.

22 Ristmikul pööra paremale.

At a junction, turn right.

190m >

23 Pööra vasakule Reegoldi suunas. Mõne aja pärast kordad lühikest osa lõigust, mida tegid matka alguses (punktid 8 - 9).

Turn left, signposted Reegoldi. After a while, you will pass along a short stretch of road on the outward route at points 8 - 9.

2,79km >

24 Ristteel pööra paremale mustkattega teele.

At a cross roads, turn right on to a surfaced road.

3,04km >

770 meetri pärast ületad Paasioja silla. Kunagi elas Taeveres palju rohkem inimesi, kohalik mõis asutati 16. sajandi keskel. Paremäl on viina- ja pruulikoja varemed, vasakul oli kõrts. Kui möödud Pärna puhkekülast (vasakul), jäävad paremale kunagise Taevere mõisa varemed; siin olid jääkelder ja kartulihoidla. Pärast vasakule pöörduvat rada on näha kivid, kunagise tuuleveski ase.

After 770m you cross a bridge over the Paasioja stream. There were once many more people living and working here in Taevere around a small manor, which was founded in the mid-16th century. On the right there are the ruins of a spirit mill and brewery, and on the left there was once an inn. As you pass the Pärna Puhkeküla on the left, you come to the stone base of the former Taevere Manor building, with an underground ice cellar and potato store in front of it. Beyond the settlement, just after a track to the left, are some stones that were formerly the base of a windmill.

25 Kui jõuad suurele teele, pööra paremale.

When you reach the main road, turn right.

310m >

26 Mine üle suure maantee, peagi jõuad Tallinna tänavale. Sõida kuni jõuad linna keskväljakule (36,01km).

Cross over the main road into Tallinna and continue to the Town Square (36.01km).

1.22km >